

Силабус курсу

Сільськогосподарська та лісомеліорація

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Освітньо-професійна програма: «Агрономія»

Спеціальність-201 Агрономія

Рік навчання: 3, Семестр: 5

Кількість кредитів: 5, Мова викладання: українська

Керівник курсу

ПП

канд. с.-г.н., Мороз Віра Василівна

Контактна інформація

vera_moroz@ukr.net +380939479729

Опис дисципліни

Метою даної дисципліни є надання студентам теоретичних знань, а також практичних навичок у сфері гідромеліоративних, агроеліоративних, лісомеліоративних робіт.

Оволодіння здобувачами вищої освіти сучасними науковими агрономічними знаннями, формування у майбутніх фахівців наукових поглядів та переконань у сфері систем зрошення і осушення. Здатність забезпечувати поліпшення земель за допомогою різних видів сільськогосподарської та лісової меліорацій.

Після вивчення дисципліни студенти повинні оволодіти знаннями про: перспективи розвитку меліорації, типи земель, що потребують різних видів меліорацій; водний режим активного шару ґрунту та його регулювання; системи зрошення та осушення, їх складові; конструкцію зрошувальної мережі та гідротехнічні споруди, джерела води для зрошення; режими зрошення та осушення сільськогосподарських культур; методи поливу.

Завдання дисципліни:

Підвищення рівня знань студентів щодо системи меліорації, різновидів зрошення, підготовки зрошувальної території до поливу, різновидів техніки та способів поливу, боротьба із засоленням зрошувальних земель, захист ґрунтів від водної та вітрової ерозії, розрахунок каналів та трубопроводів, розміщення лісозахисних насаджень, різновиди конструкцій захисних смуг, підбір деревних порід.

Студент повинен знати: перспективи розвитку меліорації, типи земель, які потребують різних видів меліорацій; водний режим активного шару ґрунту та його регулювання; зрошувальні та осушувальні системи, а також їх складові; конструкцію зрошувальної мережі і гідротехнічні споруди, джерела води для зрошення; режими зрошення та осушення сільськогосподарських культур; методи поливу, систему створення захисних смуг, підбір деревних рослин для захисних меліоративних насаджень.

Студент повинен вміти: розраховувати норми зрошення та поливу, гідромодуль, а також складати графіки поливу сільськогосподарських культур, розробляти схеми розміщення зрошувальної мережі для поверхневого поливу та дощування, а також схеми осушувальних систем, визначати витрати на створення та реконструкцію захисних лісових смуг.

Структура курсу

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
2/1	Лекція 1. Тема: ПОНЯТТЯ ПРО	Знати: 1. Що вивчає меліорація і її види?	Поточне опитування

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
	МЕЛІОРАЦІЮ І ПРО СІЛЬСЬКО-ГОСПОДАРСЬКУ ГІДРОЛОГІЮ	2. Стан розвитку меліорації в Україні. 3. Кругообіг води в природі і елементи водного балансу.	
2/1	Лекція 2. Тема: ВІДОМОСТІ ПРО ЗРОШЕННЯ. РЕЖИМ ЗРОШЕННЯ С.-Г. КУЛЬТУР	Знати: 1. Види зрошення. 2. Поняття про режим зрошення с.- г. культур і вимоги до нього. 3. Графік поливів та їх використання в практиці.	Поточне опитування
2/1	Лекція 3. ЗРОШУВАЛЬНА СИСТЕМА І ЇЇ ЕЛЕМЕНТИ, ДЖЕРЕЛА ВОДИ ДЛЯ ЗРОШЕННЯ. ПІДГОТОВКА ЗРОШУВАЛЬНОЇ ТЕРИТОРІЇ ДО ПОЛИВУ	Знати: 1. Класифікація зрошувальних систем та їх елементи. 2. Боротьба з втратами води із зрошувальних систем. 3. Джерела зрошення та оцінка їх якості. 4. Підготовка земельних площ під зрошення.	Поточне опитування
2/1	Лекція 4. СПОСОБИ І ТЕХНІКА ПОЛИВУ С.-Г. КУЛЬТУР. ЗРОШЕННЯ СТИЧНИМИ ВОДАМИ	Знати: 1. Способи поливів та вимоги до них. 2. Зрошення стічними водами.	Поточне опитування
2/1	Лекція 5. ЗАСОЛЕННЯМ ЗРОШУВАЛЬНИХ ЗЕМЕЛЬ ТА БОРОТЬБА З НИМ. ЕКСПЛУАТАЦІЯ ЗРОШУВАЛЬНИХ І ЗРОШУВАЛЬНО- ОБВОДНЮВАЛЬНИХ СИСТЕМ	Знати: 1. Причини засолення зрошувальних земель та способи зниження рівня ґрунтових вод. 2. Організація служби експлуатації зрошувальних систем. 3. Контроль за меліоративним станом зрошувальних земель	Поточне опитування
2/1	Лекція 6. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ОСУШУВАЛЬНІ МЕЛІОРАЦІЇ. ОСУШУВАЛЬНА СИСТЕМА І ЇЇ ЕЛЕМЕНТИ	Знати: 1. Основні відомості про осушення перезволожених і заболочених земель. 2. Види осушувальних систем і їх елементи.	Поточне опитування
2/1	Лекція 7. СПОСОБИ І ПРИЙОМИ РЕГУЛЮВАННЯ ВОДНОГО РЕЖИМУ НА ОСУШУВАНИХ ЗЕМЛЯХ. ЕКСПЛУАТАЦІЯ ОСУШУВАЛЬНИХ СИСТЕМ	Знати: 1. Гідротехнічні і агротехнічні заходи щодо прискорення відведення поверхневих вод, а також ґрунтових. 2. Зволоження осушуваних земель 3. Експлуатація осушувальних систем.	Поточне опитування
2/1	Лекція 8. КУЛЬТУРТЕХНІЧНІ МЕЛІОРАЦІЇ. ЗАХИСТ ГРУНТІВ ВІД ВОДНОЇ ТА	Знати: 1. Система заходів по окультуренню осушених земель. 2. Служба експлуатації системосушування.	Поточне опитування

Години (лек. / сем.)	Тема	Результати навчання	Завдання
	ВІТРОВОЇ ЕРОЗІЇ	3. Водна ерозія і способи захисту ґрунтів від неї; 4. Приймання меліоративних систем в експлуатацію	
2/1	Лекція 9 АГРОЛІСОМЕЛІОРАЦІЯ ЯК НАУКА	Знати: 1. Роль агролісомеліоративних заходів у сільськогосподарському виробництві України. 2. Історія розвитку агролісомеліорації в Україні. 3. Класифікація агролісомеліоративних насаджень.	Поточне опитування
2/1	Лекція 10 СТВОРЕННЯ ТА ВИРОЩУВАННЯ ПОЛЕЗАХИСНИХ СМУГ	Знати: 1. Конструкції лісових смуг. 2. Посадка та агротехніка догляду за лісосмугами. 3. Розташування лісосмуг на території господарства.	Поточне опитування
2/1	Лекція 11 ЛІСОМЕЛІОРАТИВНІ ЗАХОДИ ПО БОРОТБІ З ЕРОЗІЄЮ ҐРУНТІВ	Знати: 1. Суть ерозійних процесів. 2. Протиерозійна роль лісових насаджень. 3. Закріплення рухомих пісків.	Поточне опитування
2/1	Лекція 12 СИСТЕМА ЗАХИСНИХ НАСАДЖЕНЬ – ГАРАНТІЯ ВИСОКИХ ВРОЖАЇВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ КУЛЬТУР	Знати: 1. Поняття про систему захисних лісових насаджень. 2. Агрономічна ефективність агролісомеліоративних насаджень. 3. Економічна ефективність полезахисного лісорозведення.	Поточне опитування

Літературні джерела

1. Агролісомеліорація. Терміни і визначення понять : ДСТУ ISO 4874:2007 [Чинний від 01.01.2009]. К.: Держспоживстандарт України, 2010. 18 с. (Національний стандарт України).
2. Вергунов В.А., Костєв В.М. Культура землеробства як фактор цивіліогенезу. К.: 2002. 72 с.
3. Гладун Г.Б. Лісові меліорації агролісоландшафтів. Словник-довідник основних термінів та визначень. Х.: Нове слово, 2003. 164 с.
4. Гладун Г.Б., Лохматов Н.А. В.В. Докучаев и лесные мелиорации. Х.: Новое слово, 2007. 574 с.
5. Гладун Г.Б., Трофименко М.Є., Лохматов М.А. Захисні лісові насадження: проектування вирощування, впорядкування / За ред. Г.Б. Гладуна. Х.: Нове слово, 2005. 350 с.
6. Гордієнко М.І., Гузь М.М., Дебринюк Ю.М., Маурер В.М. Лісові культури. Львів: Камула, 2005. 608 с.
7. Гурін В. А. Технологія зрошування: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2013. 381 с.
8. Доценко В. І. Зрошення сільськогосподарських культур способом дощування : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2014. 446 с.
9. Ерозія і дефляція ґрунтів та заходи боротьби з ними: Навч. посібник / І.Д. Примак і ін. Біла Церква: БАУ, 2001. 392 с.
10. Меліорація ґрунтів: Методичні рекомендації до практичних робіт / Укл.Польчина С.М. Чернівці: Рута, 2004. 36 с.
11. Назаренко І.І., Смага І.С., Польчина С.М., Черлінка В.Р. Землеробство та

меліорація. Підручник. Чернівці: Книги-XXI, 2006. 543 с.

12. Несприятливі метеорологічні умови в землеробстві: захист від них культурних рослин / І.Д. Примак, В.А. Вергунов, П.У. Ковбасюк та ін.; За ред. І.Д. Примака. Кондор, 2006. 314 с.
13. Остапенко Б.Ф., Ткач В.П. Лісова типологія: Навч. посібник. Харків: ХНАУ, 2002. 204 с.
14. Пилипенко О.І., Юхновський В.Ю., Ведмідь М.М. Системи захисту ґрунтів від ерозії. Підручник. К.: Златояр, 2004. 436 с.
15. Пилипенко О.І., Юхновський В.Ю., Гукасова Г.О. та ін. Методологічні основи і методи досліджень у захисному лісорозведенні // Науковий вісник НАУ. К.: 2004. Вип. 72. С. 242-250.
16. Пилипенко О.І., Юхновський В.Ю., Дударець С.М., Малюга В.М. Лісові меліорації. Підручник / За ред. В.Ю. Юхновського. К.: Аграрна освіта, 2010. 282 с.
17. Польшина С.М. Меліорація ґрунтів: Навчальний посібник. Ч. 2. Чернівці: Рута, 2003. 79 с.
18. Польшина С.М. Меліорація ґрунтів: Навчальний посібник. Частина 1. Чернівці: Рута, 2002. 75 с.
19. Примак І.Д. Вергунов В.А., Рошко В.Г. Наукові основи землеробства. Біла Церква: БДАУ, 2005. 408 с.
20. Примак І.Д. і ін. Механічний обробіток ґрунту в землеробстві. Біла Церква: БДАУ, 2002. 426 с.
21. Проша С.І., Пастернак В.П. Екологія лісу. Харків, 1997. 24 с.
22. Роговський С.В. Проблеми оптимізації аграрних ландшафтів лісостепу України та шляхи їх вирішення // Вісник Львівського ДАУ. Сер. Агронімія №11, Львів: ЛДАУ, 2007. С. 26-29.
23. Ромащенко М.І., Рокочинський А.М. Краплинне зрошення: навч. посібн. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. 300 с.
24. Свириденко В.Є., Бабіч О.Г., Киричок Л.С. Лісівництво. Підручник. К.: Арістей, 2004. 544 с.
25. Свириденко В.Є., Киричок Л.С., Бабіч О.Г. Практикум з лісівництва: Навч. посібник. К.: Арістей, 2006. 416 с.
26. Сільськогосподарська меліорація з основами лісомеліорації : Методичні вказівки до лабораторних робіт студентам спеціальності Агронімія Кіровоград: КДТУ, 2003. 52 с.
27. Юхновський В.Ю. Агролісомеліоративний моніторинг лісоаграрних ландшафтів // Науковий вісник НАУ. К.: 2002. Вип. 50. С. 236-242.
28. Юхновський В.Ю. Лісоаграрні ландшафти рівнинної України: оптимізація, нормативи, екологічні аспекти. Монографія. К.: Інститут аграрної економіки, 2003. 273 с.
29. Юхновський В.Ю. Методологічні основи досліджень в агролісомеліорації // Науковий вісник НАУ. К.: 2001. Вип. 46. С. 214-223.
30. Юхновський В.Ю., Малюга В.М., Штофель М.О., Дударець С.М. Шляхи вирішення проблеми полезахисного лісорозведення в Україні // Наукові праці ЛАНУ. Львів: ЛАНУ, 2009. Вип. 7. С. 62-65.
31. Юхновський В.Ю., Шевченко О.В., Дударець С.М., Конаков Б.І. Гідротехнічні меліорації лісових земель. Навчальний посібник / За ред. В.Ю. Юхновського. К.: Арістей, 2007. 314 с.

Оцінювання

Модуль 1		Модуль 2	Модуль 3
40%	40%	5%	15%
Поточне опитування під час заняття	Модульний контроль	Тренінг	Самостійна робота
Оцінювання здійснюється шляхом усного опитування не рідше як один раз на два заняття. Оцінка визначається із середнє арифметичне з отриманих оцінок за перший змістовий модуль	Виконання модульного завдання, яке складається з письмової роботи	Оцінка за виконання завдання (презентації)	Оцінка за написання реферату з обраних тем

Політика оцінювання

- **Політика щодо дедлайнів та перескладання:** Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу деканату за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
- **Політика щодо академічної доброчесності:** Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів). Мобільні пристрої дозволяється використовувати лише під час он-лайн тестування (наприклад, програма Kahoot).
- **Політика щодо відвідування:** За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в он-лайн формі за погодженням із керівником курсу.

Оцінювання

ECTS	Бали	Зміст
A	90-100	Відмінно
B	85-89	Добре
C	75-84	Добре
D	65-74	Задовільно
E	60-64	Достатньо
FX	35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
F	1-34	незадовільно з обов'язковим повторним курсом